

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Maja Fury

CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE ODGOJITELJA ZA RAD S DJECOM S
TEŠKOĆAMA U RAZVOJU
ZAVRŠNI RAD

Osijek, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Prediplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE ODGOJITELJA ZA RAD S DJECOM S
TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Pedagogija djece s posebnim potrebama

Mentor: doc. dr. sc. Ksenija Romstein

Student: Maja Fury

Matični broj:1543

Osijek, 2019.

SAŽETAK

Cjeloživotno obrazovanje odgojitelja jest cjeloživotni proces. Prva razina je inicijalno obrazovanje kroz koje odgojitelj stječe osnovna znanja potrebna za rad u predškolskom odgoju. Temeljne kompetencije za rad u odgojno-obrazovnom kontekstu studenti stječu na trogodišnjim i petogodišnjim sveučilišnim preddiplomskim i diplomskim studijima. Daljnje obrazovanje odgojitelja predstavljaju različiti oblici stručnih usavršavanja, najčešće kroz stručne skupove. Kompetencije koje odgojitelj predškolske djece stječe tijekom cjeloživotnog obrazovanja su zapravo skup raznih znanja, sposobnosti, vještina i stavova kojima gradi svoju praksu. Kada se govori o kompetencijama odgojitelja, one su posebno važne u kontekstu inkluzivnog odgoja i obrazovanja. Naime, osim ključnih kompetencija, za rad s djecom s teškoćama u razvoju, potrebne su i specifične kompetencije. Skup specifičnih kompetencija odgojitelj stječe kroz stručne skupove namijenjene odgojiteljima za rad u takvom okruženju. Inkluzija je pedagoško povezivanje djece s teškoćama u razvoju s djecom bez teškoća, te podrazumijeva višu razinu uvažavanja djece s teškoćama u razvoju kako bi im se omogućilo ravnopravno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu. Odgojitelj je ključna figura za uspješnu inkluziju jer omogućuje osnovu za daljnje aktivno sudjelovanje djece s teškoćama u svojoj lokalnoj zajednici. Cilj ovoga rada jest utvrditi pojavnost programa cjeloživotnog učenja kojima bi se odgojitelje dodatno ojačalo za rad s djecom s teškoćama u razvoju. U tu svrhu se provela analiza sadržaja dostupnih programa cjeloživotnog obrazovanja pri Agenciji za odgoj i obrazovanje i učiteljskim fakultetima u Republici Hrvatskoj. Istraživanje je pokazalo kako se broj stručnih skupova namijenjenih odgojiteljima za rad s djecom s teškoćama u razvoju smanjuje, dok je potreba za njima je u porastu zahvaljujući strategijama i smjernicama za inkluzivni predškolski odgoj na razini Europske Unije i Republike Hrvatske. Ključne riječi: cjeloživotno obrazovanje, odgojitelj, djeca s teškoćama u razvoju, kompetencije, inkluzija

PRESCHOOL TEACHERS' LIFELONG LEARNING FOR INCLUSIVE PRESCHOOL EDUCATION SUMMARY

Lifelong learning of preschool teachers is a lifelong process. First level is the initial education through which the preschool teachers gains basic knowledge required for work in preschool education. Basic competences for work in the educational context are gained by three-year and five-year university undergraduate and graduate studies. Further education of preschool teachers are covered by the variety of professional trainings, mostly through profesional workshops and seminars. The competences that a preschool teachers gain during lifelong learning is a set of various knowledges, abilities, skills and attitudes, through which they build their practice. When it comes to the competencies of preschool teachers, they are particularly important in the context of inclusive education. Besides the key competencies for working with children with disabilities, specific competencies are also needed. A set of specific competencies preschool teachers gets through professional seminars intended for preschool teachers to work in such an environment. Inclusion is the pedagogical connection of disabled children with children without difficulties, and implies a higher level of respect for children with developmental difficulties and treats them as equally equal participants in the educational process in order to enable them to participate equally in the educational process. The preschool teacher is a key figure for successful inclusion because it provides the basis for further integration throughout life. The aim of this paper is to identify the phenomenon of lifelong learning programs, which would further encourage preschool teachers to work with children with disabilities. The research was carried out through an analysis of the available content of lifelong learning programs at the Education and Teacher Training Agency and in the faculties for teacher education in the Republic of Croatia. The research has shown that the number of professional seminars intended for preschool teachers working with children with disabilities is decreasing, while the need for them is increasing, thanks to strategies on inclusive education in European Union and Republic of Croatia.

Key words: lifelong education, preschool educator, children with developmental difficulties, competencies, inclusion

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE ODGOJITELJA.....	2
2.1. Inicijalno obrazovanje odgojitelja	2
2.2. Stručno usavršavanje odgojitelja	2
3. KOMPETENCIJE ODGOJITELJA.....	4
4. INKLUZIJA U PREDŠKOLSKOM ODGOJU	6
5. METODOLOGIJA	7
5.1. Cilj	7
5.2. Zadatci	7
5.3. Istraživačka pitanja	7
5.4. Uzorak	7
5.5. Metoda ispitivanja	7
5.6. Postupak.....	8
6. REZULTATI I INTERPRETACIJA	9
6.1. Programi cjeloživotnog obrazovanja za rad s djecom s teškoćama pri Agenciji za odgoj i obrazovanje	9
6.2. Programi cjeloživotnog obrazovanja za rad s djecom s teškoćama pri fakultetima ..	14
7. RASPRAVA	15
8. ZAKLJUČAK	16
9. LITERATURA	17

1. UVOD

Cjeloživotno obrazovanje odgojitelja jest cjeloživotni proces, a sastoji se od tri povezana ciklusa: inicijalno obrazovanje, stažiranje te kontinuirano profesionalno usavršavanje, navodi Mendeš (2018). Može se reći kako odgojitelj kroz svoje inicijalno obrazovanje stječe osnovna znanja potrebna za rad, a opseg i kvalitetu stečenog znanja povećava kroz svoje daljnje obrazovanje. Kada se govori o inkluziji, Mikas i sur. (2012) navode kako je odgojitelj ključna figura u poticanju razvoja socijalne kompetencije djece s teškoćama u razvoju u vrtićkom kontekstu. Odgojitelji svojim stavovima i ponašanjem utječu na ponašanja djece u odgojnoj skupini i vršnjačku interakciju, zbog čega su temeljne i specifične kompetencije odgojitelja iznimno bitne (Romstein, 2010; Romstein, 2015; Romstein i Staković, 2017). Za uspješnu socijalizaciju i integraciju u predškolskom okruženju, a kasnije i širem društvu, potrebne su specifične kompetencije koje odgojitelj treba steći kroz cjeloživotno obrazovanje. U Republici Hrvatskoj odgojiteljima su najčešće na raspolaganju kratki, jednodnevni seminari i stručna usavršavanja na kojima razmjenjuju svoja iskustva, primjere dobre prakse i stječu nova znanja. Kako bi se saznalo više o programima cjeloživotnog obrazovanja koji se nude odgojiteljima sa svrhom jačanja specifičnih kompetencija za rad s djecom s teškoćama, provedena je analiza sadržaja dostupnih programa cjeloživotnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Ovim radom se želi ukazati na potrebu i važnost takvih skupova, koji su odgojiteljima bitni za profesionalni razvoj. Odnosno, kako kaže Rinaldi (2006), cilj pojedinca nije samo naučiti kako učiti, nego postati svjestan vrijednosti znanja kao nove kvalitete u njegovom životu i to tako da organizira i povećava mogućnosti za učenjem u kojima će uživati zajedno s drugima. U tom kontekstu inkluzivni predškolski odgoj omogućuje odgojiteljima rad na sebi, kao refleksivnim praktičarima, što je ujedno i dodana vrijednost skupova i seminara za odgojitelje.

2. CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE ODGOJITELJA

Cjeloživotno obrazovanje jest koncept koji obrazovanje promatra kao cjeloživotni proces. Za rad odgojitelja u predškolskim ustanovama potrebno je steći određene stručno - pedagoške kvalifikacije. Propitujući cikluse profesionalnog razvoja odgojitelja, Mendeš (2018, 18) pojašnjava kako se „profesionalni razvoj odgojitelja sastoji od tri usko povezana ciklusa: (a) inicijalno obrazovanje, (b) stažiranje te (c) kontinuirano profesionalno usavršavanje.“. Cilj cjeloživotnog obrazovanja jest unaprjeđivanje znanja, vještina i kompetencija u svrhu osobnog, društvenog i profesionalnog razvoja pojedinca. Odgojitelj kroz svoje inicijalno obrazovanje stječe osnovna znanja, a uz daljnje obrazovanje povećava opseg i kvalitetu stečenog znanja. Za kvalitetnu inkluziju to je temeljni preduvjet kojim se može utjecati na podizanje kvalitete života sve djece, posebice djece s teškoćama u razvoju. Cjeloživotno obrazovanje kroz usavršavanja pruža odgojiteljima prijeko potrebne kompetencije za rad s djecom.

2.1. Inicijalno obrazovanje odgojitelja

Inicijalno obrazovanje odgojitelja jest stjecanje raznih kompetencija za zaposlenje u ustanovama predškolskog odgoja. Sustav kompetencija koje studenti imaju po završetku studija je određen studijskim programima na fakultetima. Tako Šagud (2011) navodi da odgojitelji na toj razini obrazovanja, po završetku studija dominantno stječu tzv. teorijsko znanje, koje je po svojim karakteristikama parcijalizirano, redukcionističko, usustavljeno i usmjereno na generalizacije koje se smatraju relevantnim. Stečene kompetencije bi trebale pomoći pojedincima učinkovito odgovoriti na profesionalne zahtjeve. Drugim riječima, kompetencije su alati za uspješno profesionalno funkcioniranje, navode Romstein i Staković (2017).

2.2. Stručno usavršavanje odgojitelja

Prema Mendešu (2018), budući odgojitelji trebaju steći široka područja kompetencija neophodnih za djelovanje u predškolskoj praksi. S obzirom da obrazovanje odgojitelja i stjecanje kompetencija ne ovisi samo o inicijalnom obrazovanju, po završetku studija odgojitelj nastavlja stjecati razna znanja, sposobnosti i vrijednosti kroz stručno usavršavanje. U Republici Hrvatskoj obrazovanje predškolskih odgojitelja se odvija na učiteljskim fakultetima i pripadajućim odjelima. Nakon završenog inicijalnog studija i stečenih znanja, odgojitelji pripravnici posjeduju tek inicijalnu kompetenciju koja je uvjet njihova uspješnog profesionalnog početka, samopouzdanja i temelj kontinuiranog učenja i osobnog razvoja, ističe Irović (1998). Proces pripravnčkog stažiranja u Republici Hrvatskoj određen je

zakonskim i pravnim odredbama. Stažiranje se odvija u vremenskom periodu od godinu dana s ciljem dobre pripreme pripravnika za polaganje stručnog ispita. Kroz jednogodišnji proces stručnoga usavršavanja odgojitelji iz bliskog rada s iskusnim odgojiteljima mentorima i ostalim stručnim suradnicima stječu iskustvo kroz razne izazove odgojiteljskog posla. Uz stručno i profesionalno vođenje mentora, odgojitelj početnik povezuje teoriju s praksom, te kroz istraživanja različitih oblika djelovanja dobiva odgovore na praktične probleme.

Stručno usavršavanje jedna je od bitnih značajki profesionalnog razvoja odgojitelja. Proces oblikovanja kompetentnog odgojitelja ne ovisi samo o formalnom obrazovanju i jednogodišnjem stručnom usavršavanju, već je temelj za daljnji profesionalni razvoj odgojitelja. Agencija za odgoj i obrazovanje, u cilju povećanja kvalitete pedagoškog procesa i kompetentnosti odgojitelja, održava stručne skupove. Aktivnosti Agencije koje podržavaju kvalitetno učenje i poučavanje, usredotočene su na razvoj i poboljšanje kompetencija odgojitelja u skladu s novim društvenim i stručnim uvjetima. Stručno usavršavanje kroz razne stručne skupove pruža sadržajno raznolik, kontinuiran i organiziran niz aktivnosti. Različitim ciljnim skupinama se omogućuje profesionalni napredak u skladu s njihovim potrebama i potrebama odgojno- obrazovnog sustava. Agencija za odgoj i obrazovanje u svom završnom nacrtu Strategija stručnog usavršavanja za profesionalni razvoj odgojno obrazovnih radnika (2014 – 2020) navodi koja su obilježja kvalitetnog stručnog usavršavanja: dostupnost, kontinuiranost, stručnost i raznolikost.

3. KOMPETENCIJE ODGOJITELJA

Promišljajući o kompetencijama odgojitelja, Mendeš (2018) navodi da sintezom inicijalnog obrazovanja, pripravnništva odnosno uvođenja u struku i radne procese te profesionalnog učenja odgojitelji stječu cjelovite kompetencije za djelovanje u predškolskoj praksi. Kompetencije koje odgojitelji predškolske djece stječu tijekom inicijalnog obrazovanja su skup znanja, sposobnosti i vrijednosti. Stručno i profesionalno usavršavanje pridonosi razvijanju stečenih kompetencija odgojitelja. Sam pojam kompetencija mnogi autori različito shvaćaju i tumače, no u tim tumačenjima postoje brojna zajednička obilježja. Keuffer (2010, prema Jurčić, 2014) kompetencije diferencira u kognitivne sposobnosti i vještine u smislu profesionalnoga znanja, osobnoga uvjerenja, ljestvice vrijednosti i motivacijskoga usmjerenja. Mijatović (1999) kompetencije tumači kao osobnu sposobnost da se djeluje, izvodi i upravlja na razini određenog znanja, umijeća i sposobnosti, što osoba može dokazati u svom radu. Rychen (2003, prema Jurčić, 2014) ističe da su kompetencije sposobnost pojedinca za uspješno rješavanje individualnih ili socijalnih zahtjeva ili za uspješnu izvedbu aktivnosti ili zadaće. Minet (1994, prema Jurčić, 2014) pod pojmom kompetencije podrazumijeva stupnjeve u aktivnosti, objektivne na koje utječu zadatci i uvjeti te subjektivne na koje utječu spoznaje i iskustvo. Day (1999, prema Jurčić, 2014) tvrdi da kompetentan pojedinac treba imati sposobnost za obavljanje određenih uloga. Zaključak je da se kompetencije mogu definirati kao kombinacija raznih znanja, sposobnosti, vještina i stavova potrebnih u određenom kontekstu. Mendeš (2018) navodi da osim ključnih kompetencija stečenih tijekom inicijalnog obrazovanja, kompetencijski okvir budućih odgojitelja uključuje i specifične kompetencije. Kompleks specifičnih kompetencija uključuje sljedeće:

- jezično – komunikacijska kompetencija na materinskom jeziku
- osnovna jezična – komunikacijska kompetencija na stranom jeziku (u funkciji struke)
- umjetničke kompetencije (književna, medijska, vizualno – likovna, glazbena, dramsko – lutkarska, plesna)
- poznavanje suvremenih znanstvenih spoznaja o razvoju , odgoju i učenju djeteta predškolske dobi
- metodološke i istraživačke kompetencije s naglaskom o kompetenciji akcijskih istraživanja
- kompetencije potrebne za razvijanje predškolskog kurikulumu
- kompetencije potrebne za realizaciju i promicanje inkluzivnih vrijednosti

- kompetencije potrebne za gradnju partnerskih odnosa s roditeljima i lokalnom zajednicom; kompetencije vezane za promicanje i unaprjeđivanje zdravlja djeteta predškolske dobi
- socijalne, građanske i interkulturalne kompetencije
- informacijsko – komunikacijske kompetencije
- vještine za razvoj refleksivne prakse
- socijalne vještine potrebne za suradnju i timski rad s ostalim stručnjacima
- kompetencije za trajno profesionalno usavršavanje

Specifične kompetencije koje odgojitelj treba imati u radu s djecom s teškoćama u razvoju su, prema Bouillet (2010): poznavanje specifičnosti pojedinih teškoća u razvoju i drugih teškoća socijalne integracije djece te sposobnost identifikacije istih, poznavanje didaktičko-metodičkog pristupa i planiranja prilagođenog kurikulumu te poznavanje dostupnih didaktičko-metodičkih metoda, sredstava i pomagala. Za uspjeh u odgoju i osposobljavanju za sve životne situacije, djeci s teškoćama u razvoju vrlo je važna uloga odgojitelja. Odgojitelj kroz svoje kompetencije priprema djecu s teškoćama u razvoju za svakodnevne životne situacije, doprinosi uspješnoj socijalizaciji i integraciji u predškolskom okruženju i društvu, te ohrabruje djecu da postignu svoj najviši potencijal.

4. INKLUZIJA U PREDŠKOLSKOM ODGOJU

Postoje različita tumačenja o tome što je inkluzija i kako ona treba biti implementirana u rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Tako Romstein (2015) inkluziju vidi kao pedagoško okruženje koje u potpunosti uvažava dijete i njegove potrebe, te kroz suradnju s obiteljima gradi kulturu prihvaćanja i međusobnog podržavanja. Slično tomu, Mikas i sur. (2012) navode da je inkluzija najviši stupanj pedagoškog povezivanja djece s teškoćama u razvoju s djecom bez teškoća, te podrazumijeva višu razinu uvažavanja djece s teškoćama u razvoju i djeci pristupa kao ravnopravnim sudionicima u odgojno-obrazovnom procesu. Poticanje socijalnog razvoja pojedinca primarno se veže uz poticanje razvoja socijalne kompetencije. Odgojitelj je ključna figura u poticanju razvoja socijalne kompetencije djece s teškoćama u razvoju u vrtićkom kontekstu. Pristup i strategije koje odgojitelj upotrebljava u fazi pripreme, dolaska i boravka djeteta s teškoćama u odgojnoj skupini od velikog su pedagoškog značaja i važnosti. Daniels i Stafford (2003) smatraju da uspješna inkluzija, posebno u ranoj dobi života djece s teškoćama u razvoju, omogućuje osnovu za daljnju integraciju kroz cijeli život. Staub i Peck (1995) navode da su djeca koja nisu imala teškoće u razvoju, a odgajana su u inkluzivnim grupama, poboljšala odnose s ljudima koji su drugačiji od njih samih. U inkluzivnim grupama dobivaju svi, djeca s teškoćama i djeca bez teškoća. Kako bi uključivanje djece s teškoćama u razvoju u redovni predškolski sustav bilo što kvalitetnije, potrebno je utvrditi čimbenike koji doprinose kvaliteti inkluzije. Odgojitelji su glavni nositelji odgoja i obrazovanja djece i u izravnom su kontaktu s njima, te je njihovo viđenje inkluzivne prakse od iznimne važnosti. Tijekom inicijalnog obrazovanja budući odgojitelji imaju nedovoljno kolegiya koji se vežu za rad s djecom s teškoćama u razvoju, što je pokazatelj da su njihove kompetencije za takav rad vrlo oskudne. Stoga je potrebno odgojitelje tijekom stručnog usavršavanja i kroz stručne skupove što više educirati o radu s djecom s teškoćama u razvoju.

5. METODOLOGIJA

U ovome radu su obuhvaćene kvalitativne i kvantitativne metode, te metodološki pristup po svojoj naravi pripada tzv. miješanoj metodi (kvalitativno-kvantitativna metodologija). Kvalitativne metode obuhvaćaju rad na dokumentaciji odnosno analizu sadržaja, dok se kvantitativni dio odnosi na kvantifikaciju i analizu brojčanih podataka te na kraju prezentaciju rezultata.

5.1. Cilj

Cilj ovog ispitivanja je utvrditi pojavnost programa cjeloživotnog učenja kojima bi se odgojitelji dodatno osnažilo za rad s djecom s teškoćama u razvoju.

5.2. Zadatci

- Sa internetske stranice Agencije za odgoj i obrazovanje istražiti i prebrojati stručne skupove koji su odgojitelji imali u 2017, 2018 i 2019 godini
- Sa internetskih stranica fakulteta u sljedećim gradovima Zagreb , Osijek , Rijeka, Zadar, Split te Pula istražiti programe cjeloživotnog učenja (poslijediplomski, poslijediplomski doktorski i poslijediplomski specijalistički) koji su bili u akademskoj godini 2017/2018 i akademskoj godini 2018/2019
- Na temelju dobivenih podataka istraživanja prikazati rezultate

5.3. Istraživačka pitanja

Koliko ukupno su odgojitelji imali stručnih skupova u 2017., 2018. te 2019 godini?

Koliko stručnih skupova je bilo namijenjeno za rad s djecom s teškoćama u razvoju?

Koliko je bilo programa cjeloživotnog učenja na fakultetima u Republici Hrvatskoj (Osijek, Zagreb, Rijeka, Zadar, Split, te Pula) u akademskoj godini 2017/2018 i akademskoj godini 2018/2019?

5.4. Uzorak analize

Uzorak su činili programi cjeloživotnog obrazovanja pri Agenciji za odgoj i obrazovanje ukupno njih 238, te programi cjeloživotnog obrazovanja pri fakultetima u Republici Hrvatskoj ukupno ih je bilo samo 2, dakle sveukupni uzorak istraživanje je činilo 240 programa cjeloživotnog obrazovanja.

5.5. Metoda

Metoda koja je korištena je analiza sadržaja (content analiza), odnosno analiza programskih sadržaja.

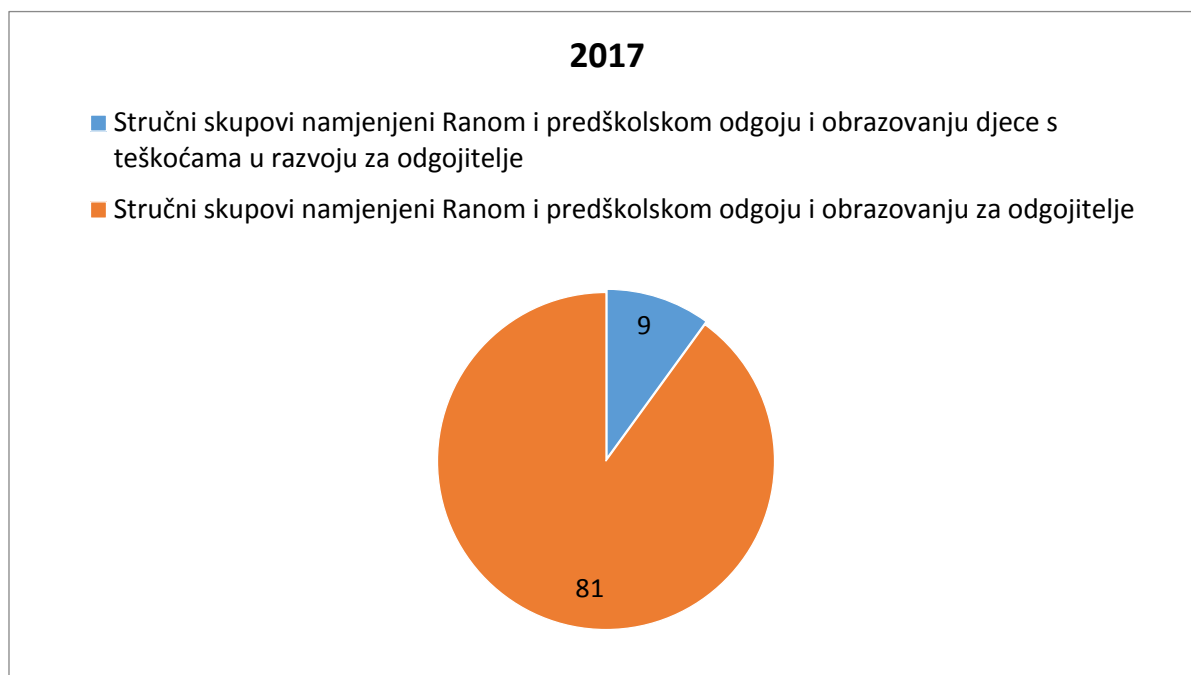
5.6. Postupak – tijek analize

Ispitivanje je provedeno putem dostupnih programa cjeloživotnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. S internetske stranice Agencije za odgoj i obrazovanje, pobrojani su stručni skupovi namijenjeni odgojiteljima koji su bili u 2017, 2018 i 2019 godini, te također sa internetskih stranica fakulteta u Republici Hrvatskoj su pobrojani programi cjeloživotnog obrazovanja namijenjeni odgojiteljima za rad s djecom s teškoćama u razvoju u akademskoj godini 2017/2018 i 2018/2019.

6. REZULTATI I INTERPRETACIJA

6.1. Programi cjeloživotnog obrazovanja za rad s djecom s teškoćama pri Agenciji za odgoj i obrazovanje

U 2017. godini pri Agenciji za odgoj i obrazovanje je bilo sveukupno 90 stručnih skupova namijenjenih odgojiteljima. Od tih 90 stručnih skupova njih, svega 9 je bilo za rad s djecom s teškoćama u razvoju (Slikovni prikaz 1.)

Slikovni prikaz 1. Omjer stručnih skupova za odgojitelje u 2017 godini

Odnosno, tijekom 2017. godine manje od 10% edukacija je bilo namijenjeno za odgojitelje za rad s djecom s teškoćama, dok se većina edukacija odnosila na teme koje nisu izravno adresirale rad s ovom populacijom.

U nastavku, u tablici 1. prikazana je namjena i cilj održanih skupova namijenjenih odgojiteljima za rad s djecom s teškoćama u razvoju. Podatci navedeni u tablici su pribavljeni s web stranice Agencije za odgoj i obrazovanje.

Tablica 1. Nazivi edukacija i namjena/ciljna skupina u 2017. godini

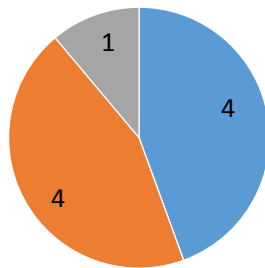
	Naziv skupa	Namjena / cilj skupa
1.	Svijet senzorne integracije	Upoznavanje odgojno-obrazovnih radnika sa pojmom senzorne integracije te primjene iste u radu sa djecom s teškoćama u razvoju u dječjim vrtićima.
2.	Transdisciplinarni pristup u radu - prevencija i rano prepoznavanje poremećaja mentalnog zdravlja	Skup je namijenjen odgojiteljima i stručnim suradnicima; usvajanje znanja vezano za rad s djecom sa poremećajem mentalnog zdravlja.
3.	Transdisciplinarni pristup u radu s djecom s teškoćama u razvoju u dječjim vrtićima	Program je namijenjen odgojiteljima s ciljem boljeg razumijevanja i usvajanja znanja za rad s djecom s teškoćama u razvoju.
4.	Djeca s teškoćama u razvoju iz jezično-komunikacijskog i socijalizacijskog područja	Program je namijenjen odgojiteljima predškolske djece s ciljem stjecanja znanja za rad sa djecom s teškoćama u razvoju iz jezično-komunikacijskog i socijalizacijskog područja.
5.	Djeca s teškoćama u razvoju iz jezično-komunikacijskog i socijalizacijskog područja	Program je namijenjen odgojiteljima predškolske djece s ciljem stjecanja znanja za rad sa djecom s teškoćama u razvoju iz jezično-komunikacijskog i socijalizacijskog područja.
6.	Jačanje kompetencija odgojitelja u radu s djecom s posebnim potrebama u redovnom odgojno-obrazovnom	Namijenjen odgojiteljima predškolskih ustanova, upoznavanje znanja potrebna za rad s djecom s teškoćama u razvoju.
7.	Jačanje kompetencija odgojitelja u radu s djecom s posebnim potrebama u redovnom odgojno-obrazovnom	Namijenjen odgojiteljima predškolskih ustanova, upoznavanje znanja potrebna za rad s djecom s teškoćama u razvoju.
8.	Djeca s teškoćama u razvoju iz jezično-komunikacijskog i socijalizacijskog područja	Program je namijenjen odgojiteljima predškolske djece s ciljem stjecanja znanja za rad sa djecom s teškoćama u razvoju iz jezično-komunikacijskog i socijalizacijskog područja.
9.	Djeca s teškoćama u razvoju iz jezično-komunikacijskog i socijalizacijskog područja	Program je namijenjen odgojiteljima predškolske djece s ciljem stjecanja znanja za rad sa djecom s teškoćama u razvoju iz jezično-komunikacijskog i socijalizacijskog područja.

Od sveukupno 9 stručnih skupova koliko ih je bilo u 2017. godini namijenjenih odgojiteljima za rad s djecom s teškoćama u razvoju:

- 4 skupa su se odnosila za stjecanje ključnih kompetencija za rad sa djecom s teškoćama u razvoju,
- 4 skupa su se odnosila na stjecanje znanja za rad sa djecom s teškoćama u razvoju iz jezično-komunikacijskog i socijalizacijskog područja (specifične kompetencije),
- 1 skup se odnosio na stjecanje znanja za rad sa djecom sa poremećajem mentalnog zdravlja. (v. Slikovni prikaz 2.)

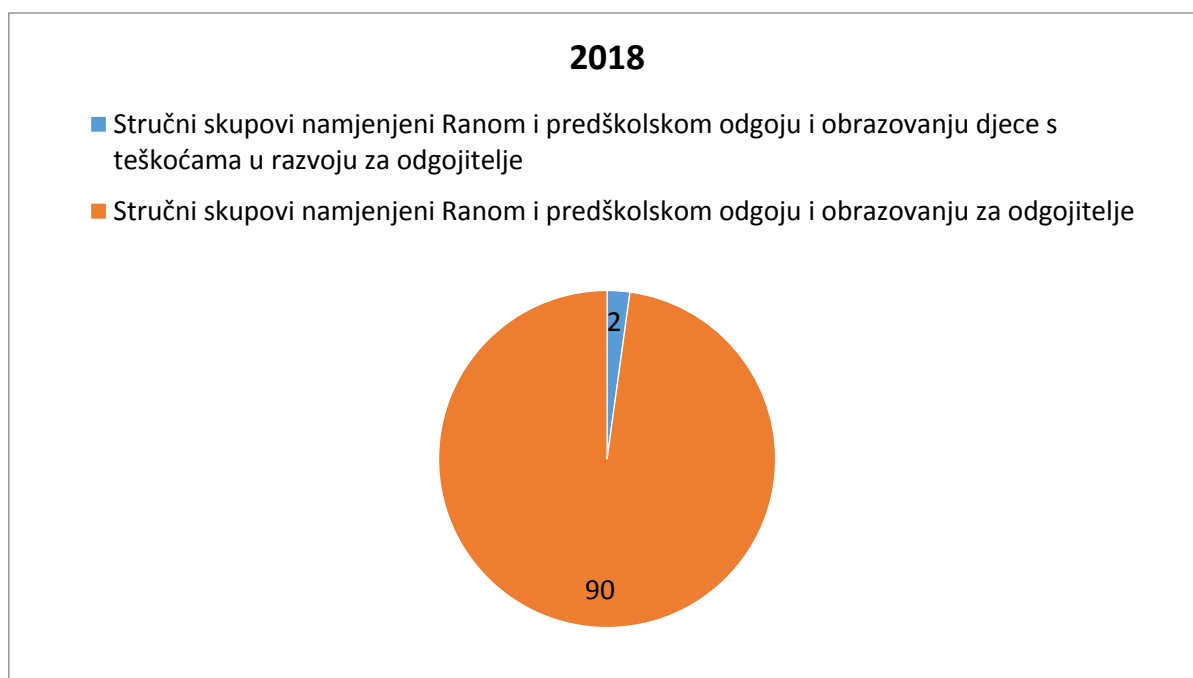
2017 - Rekapitulacija po namjeni

- Skup namjenjen odgojiteljima za stjecanje određenih znanja za rad sa djecom s teškoćama u razvoju.
- Skup namjenjen odgojiteljima za stjecanje znanja za rad sa djecom s teškoćama u razvoju iz jezično-komunikacijskog i socijalizacijskog područja
- Skup namjenjen odgojiteljima za stjecanje određenih znanja za rad sa djecom sa poremećajem mentalnog zdravlja

Slikovni prikaz 2. Omjer stručnih skupova u 2017 godini namijenjenih odgojiteljima za rad s djecom s teškoćama u razvoju

Sljedeće, 2018. godine pri Agenciji za odgoj i obrazovanje je bilo sveukupno 92 stručna skupa namijenjenih odgojiteljima. Od 92 održana stručna skupa, njih 90 je bilo namijenjeno odgojiteljima za rad u redovnom vrtićkom kontekstu, a samo 2 skupa su se odnosila na rad s djecom s teškoćama u razvoju. (v. Slikovni prikaz 3.)

Slikovni prikaz 3. Omjer stručnih skupova za odgojitelje u 2018 godini

U tablici 2. prikazana je namjena i cilj održanih skupova namijenjenih odgojiteljima za rad s djecom s teškoćama u razvoju.

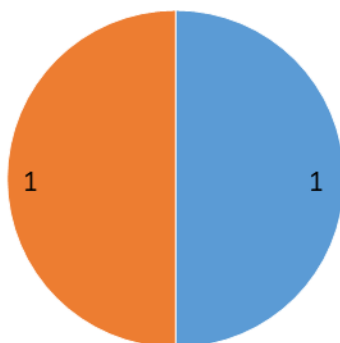
Tablica 2. Nazivi edukacija i namjena/ciljna skupina u 2018. godini

	Naziv skupa	Namjena/ cilj skupa
1.	Djeca s teškoćama u razvoju iz jezično-komunikacijskog i socijalizacijskog područja	Program je namijenjen odgojiteljima predškolske djece s ciljem stjecanja znanja za rad sa djecom s teškoćama u razvoju iz jezično-komunikacijskog i socijalizacijskog područja.
2.	Motiviranost i podrška na ostvarivanju zajedničkih ciljeva u radu s djecom s teškoćama u razvoju	Skup je namijenjen odgojiteljima u predškolskim ustanovama s ciljem stjecanja novih znanja o djeci s teškoćama u razvoju.

Od samo 2 održana stručna skupa u 2018. godini namijenjenih odgojiteljima za rad s djecom s teškoćama u razvoju jedan skup se odnosio na stjecanje određenih znanja za rad sa djecom s teškoćama u razvoju, a drugi se odnosio na stjecanje znanja za rad sa djecom s teškoćama u razvoju iz jezično-komunikacijskog i socijalizacijskog područja. (Slikovni prikaz 4.)

2018 - Rekapitulacija po namjeni

- Skup namjenjen odgojiteljima za stjecanje određenih znanja za rad sa djecom s teškoćama u razvoju
- Skup namjenjen odgojiteljima za stjecanje znanja za rad sa djecom s teškoćama u razvoju iz jezično-komunikacijskog i socijalizacijskog područja

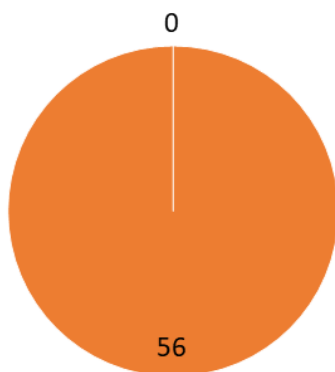

Slikovni prikaz 4. Omjer stručnih skupova u 2018 godini namijenjenih odgojiteljima za rad s djecom s teškoćama u razvoju

Do lipnja 2019. godine pri Agenciji za odgoj i obrazovanje je bilo sveukupno 57 stručnih skupova namijenjenih odgojiteljima u redovnom vrtićkom kontekstu, dok za rad s djecom s teškoćama u razvoju nažalost nije bio ni jedan (Slikovni prikaz 5.)

2019

- Stručni skupovi namijenjeni Ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju djece s teškoćama u razvoju za odgojitelje
- Stručni skupovi namijenjeni Ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju za odgojitelje

Slikovni prikaz 5. Omjer stručnih skupova za odgojitelje u 2019 godini

6.2. Programi cjeloživotnog obrazovanja za rad s djecom s teškoćama pri učiteljskim fakultetima i fakultetima za odgojne i obrazovne znanosti

Od 6 fakulteta u Republici Hrvatskoj (Zagreb, Split, Rijeka, Osijek, Zadar, Pula) koji provode programe temeljnog obrazovanja za odgojitelje, dostupna su 2 programa cjeloživotnog obrazovanja za odgojitelje za rad s djecom s teškoćama u razvoju i to jedan u Rijeci na Učiteljskom fakultetu (Program cjeloživotnog obrazovanja Rane odgojno-obrazovne intervencije za djecu i učenike s problemima u ponašanju) u akademskoj godini 2018/2019, te drugi u Osijeku pri Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti (Studijski program poslijediplomskog specijalističkog studija Inkluzivnog odgoja i obrazovanja) u akademskoj godini 2017/2018 (Tablica 3).

Tablica 3. Programi cjeloživotnog obrazovanja za odgojitelje pri matičnim fakultetima

	Grad / Sveučilište	Program	Akadska godina
1.	Zagreb / Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu	/	/
2.	Split / Filozofski fakultet Split	/	/
3.	Rijeka / Učiteljski fakultet u Rijeci	Program cjeloživotnog obrazovanja2. – rane odgojno-obrazovne intervencije za djecu i učenike s problemima u ponašanju	2018/2019
4.	Osijek / Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti	Studijski program poslijediplomskog specijalističkog studija Inkluzivnog odgoja i obrazovanja	2017/2018
5.	Zadar / Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja Sveučilišta u Zadru	/	/
6.	Pula / Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti	/	/

7. RASPRAVA

Suvremeni rani i predškolski odgoj pretpostavlja kontinuirano usavršavanje stručnjaka, u ovome slučaju odgojitelja. Štoviše, jedna od dimenzija koja govori o kvaliteti inkluzivne prakse je upravo praksa cjeloživotnog obrazovanja odgojitelja (Romstein, 2015). Više autora navodi potrebu cjeloživotnog obrazovanja. Tako primjerice Mendeš (2018) navodi kako odgojitelj kroz svoje inicijalno obrazovanje stječe osnovna znanja potrebna za rad u predškolskom odgoju, no da je ta znanja potrebno nadopunjavati kroz svoju praksu. Slično, Šagud (2011) tvrdi kako je za profesionalni razvoj odgojitelja za nove uvjete rada važan njegov kontinuirani, cjeloživotni profesionalni ali i osobni napredak. U prvome redu se to odnosi na preuzimanje inicijative za vlastiti profesionalni rast i razvoj kroz seminare, edukacije i druge oblike cjeloživotnog obrazovanja. Na taj način, odgojitelj stječe dodatne kompetencije potrebne za rad u predškolskom odgoju. Kontinuirano stručno usavršavanje je posebno važno u kontekstu inkluzije jer se odgojitelji ne osjećaju dovoljno kompetentnima za rad s djecom s teškoćama (Romstein, 2015; Romstein i Staković, 2017). Stoga nam je bitan uvid u dostupnost programa cjeloživotnog učenja, posebice dostupnost programa namijenjenih odgojiteljima za rad u inkluzivnom okruženju, što se dobilo analizom stručnih skupova objavljenih na internetskoj stranici Agencije za odgoj i obrazovanje. Ukupan broj održanih stručnih skupova pri Agenciji za odgoj i obrazovanje u vremenskom periodu od 2017. do 2019. godine jest 238, od toga je 227 namijenjeno odgojiteljima s djecom tipičnog razvoja, a samo 11 skupova je bilo s tematikom rada s djecom s teškoćama u razvoju. Godinu za godinom, broj dostupnih stručnih skupova namijenjenih odgojiteljima za rad s djecom s teškoćama u razvoju je u drastičnom padu, čime se dodatno otežava jedan od preduvjeta kvalitetne inkluzije, a to je kontinuirano stručno usavršavanje odgojitelja (Romstein, 2015). U 2017. godini bilo je provedeno 9 skupova, dok je iduće godine provedeno samo 2, a u tekućoj, 2019. godini nijedan. Na ukupno 6 fakulteta koji su korišteni za istraživanje održana su 2 programa cjeloživotnog obrazovanja za odgojitelje za rad s djecom s teškoćama u razvoju u vremenskom periodu od 2017 do 2019. Kako bi se postigla inkluzija u punome smislu riječi, potrebno je organizirati podršku odgojiteljima i roditeljima. Ukoliko inkluziju shvatimo kao proces stvaranja okruženja u kojemu se njeguju recipročne akcije odraslih i djece (Romstein, 2015), tada su stručna usavršavanja organizirana od strane nadležne agencije iznimno važna. Ovim radom se želi ukazati na nedostatak stručnih skupova namijenjenih odgojiteljima u radu s djecom s teškoćama u razvoju te na potrebu i važnost takvih skupova u budućnosti.

8. ZAKLJUČAK

Prema mnogim izvorima, odgojitelji nisu dovoljno pripremljeni za rad u inkluzivnom okruženju i za razumijevanje potreba djece s teškoćama u razvoju. Odgojitelji koji se osjećaju nedovoljno kompetentnima za tu profesionalnu ulogu navode kako su voljni dodatno se educirati no problem je brojnost i dostupnost primjerenih edukacija. Naime, broj stručnih skupova namijenjenih odgojiteljima za rad s djecom tipičnog razvoja u redovnom vrtićkom okruženju je puno veći naspram broja stručnih skupova namijenjenih odgojiteljima za rad s djecom s teškoćama u inkluzivnom okruženju. U posljednje tri godine vidljiva je tendencija opadanja stručnih skupova na temu djece s teškoćama u razvoju. U današnje vrijeme sve je veća potreba za uključivanjem djece s teškoćama u razvoju u redovan predškolski odgoj, te je u skladu s time potrebna promjena u sustavu. Počevši od uvođenja programa s tom tematikom u redovne programe na fakultetima, ali i povećavanjem stručnih skupova jer su odgojitelji ti koji su ključni u procesu pripreme djece za svakodnevne životne situacije, doprinose uspješnoj socijalizaciji i integraciji, te su tu da ohrabruju djecu te im pomognu da postignu svoj najviši potencijal. Upravo zato je potrebna koordinacija različitih institucija uključujući dječje vrtiće i fakultete.

9. LITERATURA

Agencija za odgoj i obrazovanje (2017). Arhiv stručnih skupova. Pribavljeno 15.07.2019. s <https://www.azoo.hr/index.php?view=events&id=100&p=26&ft=1&fv=14&archive=-1>

Agencija za odgoj i obrazovanje (2018). Arhiv stručnih skupova. Pribavljeno 15.07.2019. s <https://www.azoo.hr/index.php?view=events&id=100&p=16&ft=1&fv=14&archive=-1>

Agencija za odgoj i obrazovanje (2019). Arhiv stručnih skupova. Pribavljeno 15.07.2019. s <https://www.azoo.hr/index.php?view=events&id=100&p=6&ft=1&fv=14&archive=-1>

Agencija za odgoj i obrazovanje (2014). Strategija stručnog usavršavanja za profesionalni razvoj odgojno-obrazovnih radnika (2014-2020) [završni nacrt]. Pribavljeno 15.07.2019. s https://www.azoo.hr/images/pkssuor/Strategija_HR2-Final.pdf?fbclid=IwAR3CSlPkdPyANhkQTE-rjco3-A6FeWiuFSC3Qbo3SkceF-2rlZ0PDqS4Rs

Bouillet, D. (2010). Izazovi integriranog odgoja i obrazovanja. Zagreb: Školska knjiga.

Daniels, E., Stafford, K. (2003). Kurikulum za inkluziju. Pribavljeno 15.07.2019. s http://www.korakpokorak.hr/upload/Kurikulum_za_inkluziju.pdf?fbclid=IwAR2yoxXfKDEoxxmUX7JrJsT5hRNF2AR9pRj5MndVHuJSGM9oeJwdYSU3h2E

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Osijek (2017). Studijski program poslijediplomskog specijalističkog studija inkluzivnog odgoja i obrazovanja [elaborat o studijskom programu]. Pribavljeno 15.07.2019. s <https://www.foozos.hr/dokumenti/studijski-program/Studijski%20program%20poslijediplomskog%20specijalistickog%20studija%20Inkluzivnog%20odgoja%20i%20obrazovanja.pdf?fbclid=IwAR2At4e3FyZ4UVibwlcAfjCj3Xr-27Q79lopRWSRMEum7fFaUPPdilOxwdA>

Irović, S. (1998). Videozapis u evaluaciji praktične kompetencije budućih odgojitelja. U: Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa: Vrijednovanje obrazovanja (str 104-115). Osijek: Pedagoški fakultet.

Jurčić, M. (2014). Kompetentnost nastavnika – pedagoške i didaktičke dimenzije. Pedagojska istraživanja, 11(1), 77-93.

Mendeš, B. (2018). Profesionalno obrazovanje odgojitelja predškolske djece. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.

Mijatović, A. (1999). Ishodišta i odredišta suvremene pedagogije. U A. Mijatović (ur.), Osnove suvremene pedagogije (str 13-37). Zagreb: HPKZ.

Mikas, D. i sur. (2012). Socijalizacija djece s teškoćama u razvoju u ustanovama predškolskog odgoja. Padiatr Croat, 56(1), 207-214.

Rinaldi, C. (2006). In dialogue with Reggio Emilia. London: Routledge.

Romstein, K. (2010). Kompetencije odgojitelja u kontekstu edukacijske integracije. U: Bacalja, R. (ur.), Perspektive cjeloživotnog obrazovanja učitelja i odgojitelja (180-188). Zadar: Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja.

Romstein, K. (2015). Procjenjivanje kvalitete inkluzivnog okruženja u institucijama predškolskog odgoja. Napredak, 156(4), 401-421.

Romstein, K., Staković, L. (2017) Sustav vrijednosti, implicitna pedagogija i kompetencije suvremenog odgojitelja. Pribavljeno 27.07.2019. s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=271671

Staub, D. i Peck, C.A. (1995). What are the outcomes for non - disabled students? Educational Leadership , (36-40).

Šagud, M. (2011). Inicijalno obrazovanje odgajatelja i profesionalni razvoj. Pribavljeno 14.07.2019 s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=172482

Učiteljski fakultet Rijeka (2018). Program cjeloživotnog obrazovanja 2. - Rane odgojno-obrazovne intervencije za djecu i učenike s problemima u ponašanju. Pribavljeno 15.07.2019. s http://www.ufri.uniri.hr/hr/studiji/cjelozivotno-obrazovanje/rane-odgojno-obrazovne-intervencije-za-djecu-i-ucenike-s-problemima-u-ponasanju.html?fbclid=IwAR2buVRK_c_YEecsN_YrtTcg8Hx_YnsG4mJxGXy1WpfaM5bOamT3QdIoJ94